

وحید دستگردی

پس از آنکه فقید سعید وحید دستگردی جان بجان آفرین تسلیم و خرقه تهی نموده بهاکان و نیکانیکه خود برای آنان ماده تاریخ رحلت و مرثیت ساخته بود پیوست یاران و دوستان تحریر سرگذشت زندگی و شرح حال آن مرحوم را باین بنده مجد العلی اشارت نمودند. طاعت استادان دانشمند را غنیمت شمرده بی اغراق شاعری و تکلف منشی گری - شرح حالی نوشته تقدیم داشت تا آنچه لازم دانند بر آن بیفزایند و هر چه را زاید بینند از آن حذف نمایند .

شرح حال

نام : حسن

نام پدر : محمد قاسم

تخلص : وحید

نام خانوادگی : وحیدی دستگردی

تخلص نخستین : لمعه

تخلص مستعار : ناظر اصفهانی

لقب : سلطان الشعراء

مسقط الرأس : قریه دستگرد خیار از بلوک بوزرودجی واقع در یک فرسنگی جنوب غربی اصفهان .

متولد : سال هزار و دویست و نود و هشت ۱۲۹۸ هجری قمری مطابق هزار و دویست و پنجاه و هشت ۱۲۵۸ هجری خورشیدی .

ارتحال : هشت ساعت و نیم بعد از ظهر روز سه شنبه هشتم ماه دی هزار و سیصد و بیست و یک ۱۳۲۱ هجری خورشیدی موافق با بیستم شهر ذی الحجه هزار و سیصد و شصت و یک ۱۳۶۱ هجری قمری و بیست و نهم دسامبر هزار و نهمصد و چهل و دو ۱۹۴۲ میلادی .

مرض : ضیق النفس و ضعف قلب .

مدت زندگانی : شصت و سه سال قمری .

مدفن : جانب شمال غربی امام زاده عبداللهدر شهر ری " حضرت عبدالعظیم " تهران .
عبارتی که روی سنگ قبر مرحوم وحید نقر شده اینست :

آرامگاه استاد سخن شادروان حسن وحید دستگردی مدیر مجله ادبی ارمغان متولد ۱۲۹۸ متوفی بیستم ذی‌الحجه ۱۳۶۱ هجری قمری مطابق هشتم ماه دی ۱۳۲۱ خورشیدی. مرحوم و وحید از هفت تا دوازده سالگی " ۱۳۱۰ هجری قمری " در همان قریه دستگرد نزد مرحوم حاجی ملا عبدالکریم متخلص به سودائی^۵ فارسی و مقدمات عربی را فرا گرفته معلم که شاگرد را موزون طبع دیده بسرودن شعر و مطالعه دواوین اساتید سخن مخصوصاً آثار حکیم نظامی تشویق و بدستور معلم تخلص لعه را اختیار نموده است. در دوازده سالگی از خواندن و نوشتن و فرا گرفتن معلومات اولیه زمان خود فراغت حاصل - به همراهی پدر بکارزراعت پرداخت باصرار مرحوم سودائی پسر از دو سال پدر بدوری فرزند رضا داده وسایل تحصیل وی را فراهم ساخت - در چهارده سالگی " ۱۳۱۲ هجری قمری " مرحوم وحید برای تحصیل به اصفهان رهسپار و در مدرسه میرزا حسین واقع در جنب مسجد سید در محله بید آباد بتحصیل علوم متداوله پرداخت.

مقدمات عربی و فنون ادب را نزد مرحوم میرزایحیی مدرس اصفهانی^۶ متخلص به

یحیی.

فقه را نزد مرحوم آخوند ملا عبدالکریم - گزی.

اصول را نزد مرحوم سید محمد باقر درچهای

مقدمات حکمت را نزد مرحوم جهانگیر خان قشقائی حکیم و مرحوم آخوند ملا محمد

کاشی.

در ظرف نه یا ده سال دیده و بدستور مرحوم میرزایحیی بجای لعه - وحید تخلص

نمود.

ظاهراً " از اول سال هزار و سیصد و بیست و چهار ۱۳۲۴ قمری که آغاز مشروطیت

میباشد - مرحوم و وحید در حوزه آزادپخواهان و مشروطه طلبان وارد و برای پیشرفت مقصود

تحریر مقالات سیاسی و قسمتهای ادبی و اجتماعی - چهار روزنامه :

۱ - پروانه

۲ - زاینده رود

۳ - درفش کاویان

۴ - مفتش ایران

اصفهان را عهده دار گردیده است - بواسطه جنگ بین المللی و سلطه ظاهری بیگانگان

برایران و آشفتگی اوضاع اصفهان مرحوم و وحید روز چهارشنبه هفدهم جمادی الاولی سال

هزار و سیصد و سی و چهار ۱۳۳۲ هجری قمری از دستگرد به بلوک چهار محال بختیاری

مهاجرت و این هجرت دو سال بطول انجامید - تمام شعرها و قصیده‌های وطنی و اجتماعی خود را در مدت یازده سال (از ۱۳۲۴ تا ۱۳۳۵ هجری قمری) سروده که معروفترین آنها چکامه نارنجک بدین مطلع :

منفجر گشت چو نارنجک حراق اروپ
 صلح را کنگره بشکست و پراکندکلوپ
 شد بدل زمزمه صلح به آوازهٔ تسوپ
 حق برون نامد جز از دهن توپ کروپ
 گشت یکپارچه آتش همه اقطار فرنگ

میباشد ۲ این چکامه جداگانه چند بار در چاپخانه‌های سنگی و سربی چاپ و نشر شده است - مرحوم وحید در سال هزار و سیصد و سی و شش قمری ۱۳۳۶ - از چهار محال باصفهان برگشت . چون در مدت دو سال هجرت اموال وی و بستگانش در معرض نهب و غارت درآمده بود - برای رفع ظلم بتهران مسافرت و در زمان رئیس الوزرائی جناب آقای حسن وثوق - الدوله - بدعاوی وی رسیدگی و بالنتیجه حقش احقاق گردید .

زندگانی اداری مرحوم وحید

پس از این تاریخ مرحوم وحید در تهران قصد اقامت نموده و در همین اوقات بدلالت مرحوم علی خان ظهیر الدوله - صفا علیشاه ، بقدر مشرف و بعضویت انجمن مرکزی اخوت پذیرفته شده سپسوار خدمت دولت و در اداره انطباعات وزارت معارف مشغول کار گردید . در نهم تیر ۱۲۹۸ هجری خورشیدی بشرح حکم ۲۶۴۱ وزارت عدلیه بعضویت محکمه ابتدائی رشت منصوب ولی بمقتضای طبع شاعرانه قبول ننموده . مرحوم داور وزیر عدلیه در تشکیلات جدید مرحوم وحید را با رتبه قضائی برای ریاست محکمه جنحه دعوت و این ابلاغ را نیز مانند ابلاغ عضویت محکمه ابتدائی رشت و فرمان لقب سلطان الشعرائی نپذیرفت چنانکه بلقب سلطان الشعرائی هیچگاه تظاهر ننموده . همانطور از مزایای احکام رتبه قضائی در دوره خدمت دولتی استفاده ننمود .

زندگانی علمی و ادبی مرحوم وحید

مرحوم وحید در برج دلو " بهمن " هزار و دو بیست و نود و هشت ۱۲۹۸ هجری خورشیدی مطابق سال ۱۳۳۸ هجری قمری اولین شماره سال اول مجله ادبی ارمغان را

منتشر ساخت .

آخرین شماره ارمغان در زندگی مرحوم وحید (شماره دهم سال بیست و دوم) در ماه دی هزار و سیصد و بیست هجری خورشیدی نشر گردید .۹

اولین مقاله مرحوم وحید در مجله ارمغان تحت عنوان شعرو شاعر و آخرین مقاله اش زبان پارسی را دریا بید می باشد .

آقای احمد گلچین معانی شاعر معاصر ارمغان وحید را که بحساب جمل عددا " هزار و سیصد و بیست ۱۳۲۰ میشود تاریخ اختتام مجله ارمغان در زمان مرحوم وحید یافته اند . مجموع مجله ارمغان بیست و دو ۲۲ دوره در بیست و دو سال حاوی دویست و سی و شش شماره و کلا " چهارده هزار و هفتصد و پنجاه و شش ۱۴۷۵۶ صفحه است .

کتابها

کتابهایی که بعنوان ضمیمه مجله ارمغان - تصحیح و تألیف و نشر شده به شرح ذیل است :

اول :

دیوان ابوالفرج رونی بتصحیح پروفیسور چایکین مستشرق روسی و تحشیه فاضل دانشمند آقای محمد علی ناصح ضمیمه سال ششم مجله ارمغان - تاریخ نشر کتاب آبان ۱۳۰۵ دوم :

دیوان باباطاهر عریان با کلمات قصار بابا بتصحیح مرحوم وحید و آقای محمود عرفان مستشار کنونی دیوان عالی کشور و مرحوم محمد علی عبرت مصاحبی نائینی و این بنده " مجد العلی " ضمیمه سال هفتم ارمغان - چاپ اول در ماه آبان ۱۳۰۶ و چاپ دوم در شهریور ۱۳۱۱ نشر گردیده است . سوم :

جام جم اوحدی مراغی ضمیمه سال هشتم ارمغان - در ماه تیر ۱۳۰۷ چاپ و نشر شده .

چهارم :

ره آورد وحید - جلد اول تألیف خود مرحوم وحید ضمیمه سال نهم ارمغان در ماه تیر ۱۳۰۸ نشر شده .

پنجم :

دیوان قائم مقام فراهانی با شرح حال کامل قائم مقام بقلم آقای عبدالوهاب قائم

مقامی ضمیمه سال دهم مجله ارمغان .

ششم :

بختیارنامه - ترجمه دقائقی مروزی که در عصر پادشاهان ساسانی تألیف شده ضمیمه

سال یازدهم مجله ارمغان - در ماه اسفند ۱۳۱۰ نشر شده .

توضیح

سال دوازدهم ۱۲ مجله ارمغان دوازده شماره بوده و ضمیمه نداشته است .

هفتم :

جلد دوم ره آورد وحید - ضمیمه سال سیزدهم ارمغان در اسفند ۱۳۱۱ نشر گردیده

هشتم :

دیوان سید احمد هاتف اصفهانی مصحح بتصحیح استاد دانشمند آقای عباس اقبال

استاد دانشگاه ضمیمه سال چهاردهم ارمغان در اسفند ۱۳۱۲ توزیع گردیده .

نهم : اشعارگزین - از دیوان ادیب الممالک فراهم آورده فاضل دانشمند آقای میرزا

محمد خان بهادر ضمیمه سال پانزدهم ارمغان در اسفند ۱۳۱۳ نشر شده .

دهم :

تذکره تحفه سامی تألیف سام میرزای صفوی ضمیمه سال شانزدهم ارمغان تاریخ

انتشار اسفند ۱۳۱۴

یازدهم :

بخش اول تذکره میرزا طاهر نصرآبادی ضمیمه سال هفدهم ارمغان از صفحه اول

تا صفحه دویست ۲۰۰

دوازدهم :

بخش دوم تذکره نصرآبادی ضمیمه سال هیجدهم از صفحه دویست و یکم تا صفحه چهارصد

۴۰۰ .

سیزدهم :

بخش سوم "آخر" تذکره نصرآبادی ضمیمه سال نوزدهم ارمغان از صفحه چهارصد و

یکم تا صفحه پانصد و هفتاد و پنجم که در ماه مهر ۱۳۱۷ چاپ آن به پایان رسیده و نشر

گردید .

چهاردهم :

رسائل خواجه عبدالله انصاری ضمیمه سال بیستم مجله ارمغان که در سال ۱۳۱۹

چاپ و نشر شده .

پانزدهم :

هزار اندرز حکیم نظامی - فراهم آورده خود مرحوم وحید ضمیمه سال بیست و یکم

مجله ارمغان که در ماه خرداد ۱۳۲۰ توزیع گردید .

توضیح : هزار اندرز حاوی دوهزار و چهارصد و سی بیت و نهصد و سی و شش موضوع

میباشد .

شانزدهم :

دیوان عبیدزاکانی مصحح بتصحیح و مصدر بمقدمه دانشمند استاد آقای عباس اقبال

مدیر مجله یادگار و استاد دانشگاه ضمیمه سال بیست و دوم مجله ارمغان که در سال ۱۳۲۱

چاپ و نشر شده .

کتابهایی را که مرحوم وحید جداگانه تصحیح و چاپ و نشر نموده .

الف - دیوان ادیب الممالک - در ماه دی ۱۳۱۲ نشر شده .

ب - مخزن الاسرار حکیم نظامی گنجوی که چاپ اول در سال ۱۳۱۳ و چاپ دوم آن

در سال ۱۳۲۱ منتشر گردید .

ج : خسرو شیرین نظامی که چاپ اول آن در ماه آذر ۱۳۱۳ نشر و در اواخر زندگی

مرحوم وحید چاپ دوم آن شروع و ناتمام مانده .

د : لیلی و مجنون نظامی نشر شده در اسفند ۱۳۱۳

ه : شرفنامه در خرداد ۱۳۱۶ نشر گردیده .

و : هفت پیکر - در بهمن ۱۳۱۶ نشر شده .

ز : اقبالنامه - در مرداد ۱۳۱۷ منتشر شده .

ح : گنجینه گنجوی - " دیوان قصیده و غزل " نظامی در آذر ۱۳۱۸ نشر شده .

ط : دیوان جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی - در مرداد ۱۳۲۰ نشر شده .

آثار دیگر مرحوم وحید

(۱) تاسیس انجمن ادبی ایران در حدود ماه - مرداد تا آبان هزار و دویست و نود

و نه ۱۲۹۹ خورشیدی مطابق ذی الحجه هزار و سیصد و سی و هشت ۱۳۲۸ تا ربیع الاول

هزار و سیصد و سی و نه ۱۳۳۹ هجری قمری .

(۲) مثنوی سرگذشت اردشیر که در چهار محال بختیاری ایام مهاجرت (روز دوشنبه ۱۲ شهریور ۱۳۳۴ هجری قمری) شروع بنظم آن نمودم یک قسمت آن در مجله ارمغان بچاپ رسیده .

(۳) صد اندرز وحید که مستقلاً چاپ نشده .

(۴) دیوان قصیده و غزل و قطعات - بیشتر آن در ارمغان بچاپ رسیده .

(۵) تأسیس انجمن ادبی حکیم نظامی در اواخر سال ۱۳۱۱ خورشیدی .

(۶) تصحیح و تشریح قصاید دیوان کمال الدین اسماعیل .

(۷) تألیف جلد دوم یخچالیه که تمام آن چاپ نشده .

علی الجمله چنانکه توضیح داده شد - مرحوم وحید در مدت چهل و هفت سال زندگانی اجتماعی خود موفق به تصحیح و تألیف و طبع و نشر چهل و هفت کتاب علمی و ادبی گردیده و تمام آنها بدسترس میباشد .

علاوه بر مراتب مذکور باعث ایجاد دو باب دبستان گردیده .

اول - دبستان کمال الدین در قریه دستگرد .

دوم - دبستان ارمغان در قریه سوهانک شمیران تهران .

دخمه کمال الدین اسماعیل را در محله جوباره اصفهان آشکار ساخته و باهتمام

مرحوم وحید یک خیابان در اصفهان بنام کمال الدین اسماعیل نامیده شده است .

بازماندگان مرحوم وحید

مرحوم وحید چهار فرزند دارد که سه تن از آنان پسر است .

یکی همین آقای محمود وحید متخلص به نسیم میباشد که دارای درجه لیسانس در

علوم ادبی و فلسفی بوده و مدیر و نویسنده کنونی مجله ارمغان است .

دومی بنام بهرام و در خدمت وزارت دارائی است ۱۰

سومی هوشنگ که کوچکترین فرزندان مرحوم وحید است در سال دوم دانشکده علوم

مشغول تحصیل ریاضیات عالی و فرا گرفتن فن مهندسی ساختمان است ۱۱

مرحوم وحید سه برادر بنام حسین و باقر و عباس و دو خواهر دارد که هر پنج نفر

ابوینی بوده و در قریه دستگرد اصفهان اقامت دارند ۱۲

۱۱- مندرج در شماره اول سال ۲۳ مجله ارمغان مورخ ماه فروردین سال ۱۳۲۷ شمسی از صفحه ۷ تا ۱۴ تمام مقاله از نتایج قضایائی می باشد که بعد خود برهانی بوده و چون و چرا بردار نیست .

۲۱- همان شماره مجله موصوف از صفحه ۳۴ تا ۳۸

۳- رجوع شود بصفحات ۲۵۵ و ۲۵۶ جلد هشتم - یادداشتهای قزوینی نشر دانشگاه

تهران در سال ۱۳۴۵ شمسی

۴- ای دوستان وحید نظامی پرست کو - مصرع اول بند ۴ - از هفت بند ترکیب بند -

دانشمند، گرانمایه - آقای پرتویضایی در رثاء مرحوم وحید است شماره های ۹۰ و

سال ۲۳ مجله ارمغان - مورخ آبان و آذر ۱۳۲۷ شمسی رجوع شود .

۵- برای ملاحظه شرح حال سودائی دستگردی رجوع شود بصفحه ۴۹۸ شماره هفتم

سال ۱۳ مجله ارمغان .

۶- رجوع شود بصفحه ۹۶ شماره دوم سال ۱۲ مجله ارمغان شرح حال میرزا یحیی

مدرس اصفهانی .

۷- برای ملاحظه تمام چکامه مراجعه شود بصفحه ۱۲ جلد اول ره آورد وحید ضمیمه

سال نهم مجله ارمغان .

۸- متوفی در ۲۴ ذی القعدة ۱۳۴۲ هجری قمری . برای شرح حال صفا علیشاه

رجوع شود بصفحه اول مقدمه رساله واردات بقلم آقای حاج عبدالله مستشار علی مدیر

مجله اخوت .

۹- از نوادرات اتفاقات اینست که مجله الهلال نیز بیست و دو سال منتشر شده که مدیر

دانشمندش جرجی زیدان زندگانی را بدرود گفته است .

۱۰- هم اکنون سالی چند است که روی در نقاب خاک کشیده است .

۱۱- تحصیلات خود را در دانشکده پلیس به پایان رسانیده و هم اکنون سرهنگ شهریارانی

است

۱۲- حسین و باقر و یک خواهر در گذشته اند .